

UNITED NATIONS
UNIVERSITY
CRIS

Comparative Regional Integration Studies

Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen.

*Voorstel voor een studieopdracht
in het kader van de VIONA-oproep dd. 3 februari 2011*

Luk VAN LANGENHOVE (UNU-CRIS/RCE-SNS)

Bernard MAZIJN (UNU-CRIS/RCE-SNS)

Nico STORME (Howest)

Offerteverzoek: Departement Werk en Sociale Economie, Vlaamse Overheid

Brugge, 28/02/2011

1. Titel van het onderzoeksproject

Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen.

2. Promotor en co-promotors

Het voorstel van studieopdracht wordt ingediend door een samenwerkingsverband tussen UNU-CRIS/RCE-SNS én Howest. Het team van promotor en co-promotors beschikken gezamenlijk over de nodige expertise en ervaring om 1) een studieopdracht in goede banen te leiden, 2) het onderzoek inhoudelijk rigoureuus te voeren en 3) de geformuleerde voorstellen in de praktijk te toetsen.

UNU-CRIS/RCE-SNS

Het RCE Zuidelijke Noordzee maakt deel uit van een wereldwijd netwerk van ongeveer 85 Regionale Expertisecentra (RCE) voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling dat in het kader van het Decennium voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (DEDO 2005-2014) van de VN werd opgezet. Dergelijke centra hebben tot doel promotie te voeren rond en research te doen naar educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO), door de doelstellingen van het DEDO te vertalen naar de maatschappij waarin ze opereren. Het RCE Zuidelijke Noordzee werd opgezet als een interregionaal RCE voor de Belgische, Franse, Britse en Nederlandse regio's die aan de zuidelijke Noordzee grenzen: West-Vlaanderen, Nord-Pas-de-Calais, Kent, Sussex en Zeeland.

De regionale en specifieke doelstellingen van het RCE Zuidelijke Noordzee zijn: het efficiënt ontwikkelen van EDO, bijvoorbeeld door het creëren van business tools ter bevordering van duurzame ontwikkeling; het nemen van initiatieven om duurzame ontwikkeling binnen de niet-formele educatie te propageren via de opleiding; en het leggen van links tussen de gemeenschap en de hogere onderwijsinstellingen.

Het coördinatieteam is gehuisvest door het Centrum voor Comparatief Onderzoek naar Regionale Integratie van de Universiteit van de Verenigde Naties (UNU-CRIS – United Nations University Centre for Comparative Regional Integration Studies) in Brugge (België).

Voor meer informatie: zie www.cris.unu.edu en www.rce-sns.org.

Howest / Hogeschool West-Vlaanderen

Howest vormt samen met Universiteit Gent, Hogeschool Gent en Arteveldehogeschool, de Associatie Universiteit Gent. Howest zelf heeft als erkend kenniscentrum een drieledige opdracht: (academisch) hoger onderwijs, toepassingsgericht onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Binnen het kader van dit voorstel worden facetten van de laatste twee opdrachten kort voorgesteld.

Vlaamse, Federale, Europese en internationale projecten in toegepast onderzoek worden uitgevoerd op vraag van en voor bedrijven en not-for-profit organisaties uit binnen- en buitenland. Hiervoor zetten we onze onderzoekers (v/m) in die expert zijn en professioneel het werkveld ondersteunen in hun innovatie. Ze zijn of bachelor of master of gedoctoreerd, naargelang de opdracht.

Er is een sterke inbedding in het industriële weefsel en met het werkveld in binnen- en buitenland is Howest uitgegroeid tot een lerend en innoverend netwerk. Door deze specifieke ervaring, wordt Howest ook vaak gevraagd om beleidsondersteunend onderzoek te verrichten.

Howest doet dit alles zowel in technologische domeinen (elektronica, chemie, milieukunde, industrieel design enz.) als in niet-technologische domeinen (handicap en sociale ongelijkheid, diversiteit en inclusie, sociale economie, netwerkeconomie, (duurzaam) innovatiemanagement, maatschappelijk verantwoord/duurzaam ondernemen enz.).

Sinds 1998 heeft Howest in haar hefboomfunctie naar het werkveld reeds meer dan 84 miljoen EUR aan innovatiemiddelen (Europees, Federaal, Vlaams) bijeengebracht voor toepassingsgericht onderzoek i.f.v. innovatieprojecten op vraag van en voor het werkveld.

Tot slot nog wijzen op de ervaring en expertise opgedaan in de organisatie van seminars-colloquia-workshops-infosessies, uit het 'Industrieel Liaison Programma' en via de 'Business Accelerator (incubator)'.

Howest is een structurele partner van (en met) VOKA, UNIZO, VKW, Resoc, Kortrijk.IN, Transform, Forum Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai, Leiedal, WVI, Streekfonds West-Vlaanderen, Koning Boudewijnstichting, Kortrijk XpO, Agentschap IWT, Agentschap Ondernemen, viWTA, Industrie Vlaanderen, ...

Voor meer informatie: zie www.howest.be.

2.1. Promotor

Naam: Luk VAN LANGENHOVE
Functie: Directeur UNU-CRIS / Voorzitter RCE-SNS
Instelling: United Nations University - Comparative Regional Integration Studies /
Regional Centre of Expertise – Education of Sustainable Development –
Southern North Sea
Contactadres: Grootseminarie, Potterierei 72, B-8000 Brugge
Tel: +32 50 47 12 04; Fax: +32 50 47 13 09
Email: lvanlangenhove@cris.unu.edu

2.2. Co-promotors

Naam: Bernard MAZIJN
Functie: Adviseur RCE-SNS
Instelling: Regionaal Expertisecentrum – Educatie voor Duurzame Ontwikkeling –
Zuidelijke Noordzee
Contactadres: Grootseminarie, Potterierei 72, B-8000 Brugge
Tel: +32 50 47 12 04; Fax: +32 50 47 13 09
Email: contact@rce-sns.org

Naam: Nico STORME
Functie: Project Manager Netwerkeconomie-afstudeertraject Greenovation
Management, LED (Laagdrempelige Expertise- en Dienstverleningscentra),
lector Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
Instelling: Howest, de Hogeschool West-Vlaanderen, campus Brugge-Rijselstraat
Contactadres: Howest, Rijselstraat 5, 8200 Sint-Michiels-Brugge
Tel: +32 (0)50 38 12 77; Fax: +32 (0)50 38 11 71
Email: Nico.Storme@howest.be

3. Omschrijving van het studieproject (max. 5 blz.)

3.1. Context

In 1987 publiceerde de Wereldcommissie voor Milieu en Ontwikkeling (WCED) onder voorzitterschap van de Noorse Eerste Minister, Mevr. Gro Harlem Brundtland, 'Our Common Future' (in Nederlandse vertaling verschenen onder de titel 'Onze Aarde Morgen'). Vanaf dat moment stond de term duurzame ontwikkeling, hét solidariteitsconcept in ruimte en tijd (cf. 'de behoeften van de huidige en toekomstige generaties'), centraal in het debat over milieu en ontwikkeling. Het concept duurzame ontwikkeling bracht ook het complexe probleem van de allocatie van hulpbronnen op de voorgrond: "Hoe kunnen we billijke welvaart voor iedereen creëren zonder uitputting of achteruitgang van de natuurlijke rijkdommen of ecosystemen?" In 1992 op de VN-conferentie over Milieu en Ontwikkeling (UNCED) in Rio de Janeiro Tijdens werd dit tijdens de bespreking van Agenda 21¹ en in het bijzonder de discussies over de klimaatverandering, biodiversiteit en het bosbestand een belangrijke focus.

De definitie van duurzame ontwikkeling

De definitie van de Brundtlandcommissie inzake duurzame ontwikkeling werd en wordt soms beschouwd als zijnde vaag of onvolledig. De voorbije twee decennia zijn er tientallen andere definities gepubliceerd, soms gericht op bepaalde stakeholders, sectoren, besluitvormingniveaus, enz. Toch hebben grote organisaties, belangrijk voor dit onderzoek, zoals de Internationale Kamer van Koophandel (ICC), the World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), het Global Reporting Initiative (GRI), en het UN Global Compact (UNGC) geen eigen definitie van duurzame ontwikkeling naar voor gebracht. De WBCSD, bijvoorbeeld, verwijst expliciet naar de definitie van de Brundtlandcommissie.

In de context van maatschappelijk verantwoord ondernemen, werd – als antwoord op de roep naar duurzame ontwikkeling - het concept van de 'Triple Bottom Line' (TBL) gelanceerd door John Elkington. Hij omschreef het idee als volgt: "Een TBL geeft een beschrijving van de sociale en ecologische impact van de activiteiten van een organisatie, op een meetbare manier. Dit staat toe de economische prestaties te verbeteren en maakt een diepgaande evaluatie mogelijk" (Elkington, 1998). De TBL is vergelijkbaar met de 3P-aanpak: People (mensen), Planet (planeet), Profit (winst).

In Agenda 21, het actieprogramma voor de 21ste eeuw, werd Hoofdstuk 4 gewijd aan de verschillende aspecten van "Verandering van consumptiepatronen", met een focus op productie en consumptie. Echter, in de jaren negentig werden productie en consumptie vaak afzonderlijk behandeld: enerzijds schonere productie en anderzijds duurzame consumptie.

Pas naar aanleiding van de Wereldtop over Duurzame ontwikkeling (WSSD) in 2002 bereikte de internationale gemeenschap een akkoord – als onderdeel van het Implementatieplan van Johannesburg – een 10-jarig Programmakader (10YFP) voor Duurzame Consumptie en Productie (SCP) op te starten. Een jaar later lanceerde het Marrakesh-proces deze oefening: het leidde de internationale gemeenschap naar een algemene herziening en het maakt momenteel voorwerp uitmaakt van (finale?) bespreking in de V.N.-Commissie inzake Duurzame Ontwikkeling. Het bevorderen van 'corporate environmental and social responsibility and accountability' staat er centraal.

Ook op Europees niveau werd vooruitgang geboekt. Nog niet zo lang geleden presenteerde de Europese Commissie twee mededelingen: *Europa moet een voorbeeld worden op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen* (Europese Commissie, 2006) en *Actieplan voor duurzame productie en consumptie en een duurzaam industriebeleid* (Europese Commissie, 2008).

¹ Agenda 21 is een allesomvattend actieplan om globaal, nationaal en lokaal te worden uitgevoerd door organisaties van de Verenigde Naties, regeringen en grote groepen in elk gebied waar er menselijke impact op het milieu bestaat.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)² betreft de verantwoordelijkheid die bedrijven kunnen nemen om bij te dragen tot duurzame ontwikkeling. Overheden – door middel van hun beleid – en de private sector – door middel van hun bedrijfsstrategieën – kunnen het beheer en de productieprocessen van bedrijven in de richting van MVO leiden. Punt van debat is evenwel of MVO enkel moet rekenen op vrijwillige initiatieven om verder te gaan dan de wettelijke regelingen (d.w.z. de voorschriften en het naleven daarvan) of aan regelgevende maatregelen moet worden onderworpen. De nadruk van MVO ligt duidelijk op de organisatie³, hoewel ook het belang van de toeleveringsketens steeds meer erkend en toegevoegd wordt, op verschillende manieren, aan het toepassingsgebied van wat kan gedaan worden voor/omtrent MVO.

Definities van ‘maatschappelijk verantwoord ondernemen’

Er bestaan verschillende definities van MVO. De meest geciteerde is die van de Europese Commissie: "Een concept dat inhoudt dat ondernemingen in hun bedrijfsactiviteiten en in hun relaties met andere partijen vrijwillig aandacht aan sociale kwesties en het milieu schenken." (EU-Communicatie, juli 2002)

De World Business Council for Sustainable Development geeft eveneens een vaak gebruikte definitie: "Maatschappelijk verantwoord ondernemen is het blijvende engagement van bedrijven om bij te dragen tot economische ontwikkeling en tegelijk de levenskwaliteit van de arbeiders en hun gezinnen alsook de samenleving in haar geheel te verbeteren."

UNEP gebruikt de volgende definitie van MVO, zoals vermeld in het Opleidingspakket inzake Milieubeginselen van het UN Global Compact (2005): "Een op waarden gebaseerde manier van zaken doen op een manier die bevorderlijk is voor duurzame ontwikkeling en die streeft naar een positieve impact tussen bedrijfsactiviteiten en samenleving, zich bewust zijnde van de nauwe onderlinge samenhang tussen het zakenleven en de samenleving, Er wordt ook op gewezen dat bedrijven, net als de burgers, overal waar ze actief zijn basisrechten en –plichten hebben."

Een nieuwe definitie die weleens heel populair zou kunnen worden, is de definitie die wordt gegeven in de verschenen ISO 26000 Richtlijnen voor Maatschappelijke Verantwoordelijkheid⁴:

"Verantwoordelijkheid van een organisatie voor de effecten van haar besluiten en activiteiten⁵ op de maatschappij en het milieu, via transparant en ethisch gedrag dat

- een bijdrage levert aan duurzame ontwikkeling, inclusief gezondheid en het welzijn van de maatschappij;*
- rekening houdt met de verwachtingen van stakeholders;*
- in overeenstemming is met de geldende wetten en consistent is met de internationale gedragsnormen;*
- is geïntegreerd in de gehele organisatie en in haar externe betrekkingen in de praktijk wordt toegepast⁶"*

² Reeds lange tijd worden in de Nederlandse taal de begrippen ‘maatschappelijk verantwoord ondernemen’ en ‘duurzaam ondernemen’ door elkaar gebruikt. In het kader van dit projectvoorstel is het niet de bedoeling hier op in te gaan. In lijn met de internationale terminologie, in het bijzonder deze gerelateerd aan de onderzoeksvragen (GRI, ISO 26000 ...), wordt ervan uit gegaan dat het Engelse ‘social responsibility’ van organisaties wordt bedoeld in al zijn aspecten.

³ Verband houdend met de vorige voetnoot moet worden aangegeven dat ISO 2600 stelt dat “maatschappelijk verantwoordelijkheid niet alleen geldt voor bedrijven maar voor alle typen organisaties, met inbegrip van overheden en maatschappelijke organisaties”. Om die reden wordt in dit voorstel van studieopdracht dan ook consequent naar ‘organisatie’ en bedrijven vallen hier dan onder.

⁴ De term Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (MV) werd ingevoerd door de Internationale Organisatie voor Normalisatie (ISO) in haar multi-stakeholdersbenadering. ISO 26 000 beperkt zijn toepassingsgebied niet tot bedrijven maar zal van toepassing zijn op een brede waaier van organisatietypes en bevat Richtlijnen voor Maatschappelijke Verantwoordelijkheid. De richtstandaard zal gepubliceerd worden in 2010.

⁵ Activiteiten omvatten producten, diensten en processen

⁶ ‘Externe betrekkingen’ verwijzen naar de activiteiten van een organisatie binnen haar invloedssfeer

Beschouwen we de vier voorgestelde definities, dan dienen we op te merken dat er geen echte internationale consensus bestaat over wat de inhoud van MVO moet zijn. Een belangrijke reden is dat er regionale verschillen bestaan wat betreft de interpretatie van MVO. Er zijn evenwel een aantal opmerkelijke tendensen:

- een algemene steun aan en verwijzing naar de internationale mensenrechten en de rechten van werknemers;
- het belang dat wordt gehecht aan het feit dat bedrijven rekening houden met en zich inlaten met hun verschillende groepen stakeholders;
- het opnemen van milieuaspecten samen met economische aspecten in de definitie van MVO.

Naast de genoemde ISO 26000, dragen o.a. volgende drie internationale initiatieven in belangrijke mate bij tot de MVO-beweging:

- **Global Compact** is een MVO-initiatief dat in 1999 in het leven werd geroepen door Kofi Annan, voormalig Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. Het Pact is "een kader voor bedrijven die zich engageren om hun activiteiten en strategieën af te stemmen op tien universeel aanvaarde principes op het vlak van mensenrechten, werk, milieu en anti-corruptie. Als grootste globale *corporate citizenship* initiatief ter wereld, is het Global Compact in de eerste plaats begaan met het tonen en opbouwen van de sociale legitimiteit van bedrijven en markten." Het Global Compact is een netwerk van bedrijven die zich geëngageerd hebben om de tien principes in acht te nemen en ook de capaciteitsopbouw bij de bedrijven te versterken. Sedert kort bestaat er een Globale Compact Network Belgium.
- Het **Global Reporting Initiative** (Initiatief voor duurzaamheidsverslaggeving) is een multi-stakeholder initiatief dat in 1997 werd gelanceerd door CERES en UNER. Het fungeert als een netwerk van duizenden deskundigen, in tientallen landen wereldwijd, die deelnemen aan de werkgroepen en raadgevingsorganen van het GRI. Dit netwerk gebruikt de GRI-richtlijnen om verslag uit te brengen, informatie te verkrijgen via op het GRI gebaseerde verslagen, of op andere manieren – formeel en informeel - bij te dragen tot de ontwikkeling van het verslaggevingkader. Het GRI werkt aan een kader voor duurzaamheidsverslaggeving dat de verslagen van o.a. bedrijven over milieuaspecten, sociale en economische aspecten standaardiseert.
- De **OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen** vormen een onderdeel van de OESO-Verklaring inzake Internationale Investeringen en Multinationale Ondernemingen, een breed politiek engagement dat in 1976 werd aangegaan door de OESO-regeringen om directe investeringen tussen OESO-leden te vergemakkelijken. De laatste herziening van de richtlijnen werd doorgevoerd in 2000. De richtlijnen zijn aanbevelingen vanwege regeringen aan multinationale ondernemingen die actief zijn in of vanuit de betreffende landen (de dertig OESO-lidstaten plus elf niet-lidstaten). Ze voorzien in vrijwillige beginselen en normen voor verantwoordelijk zaken doen, in verschillende domeinen. Ze vormen de enige multilateraal bekrachtigde en uitgebreide code, waartoe regeringen zich verbonden hebben die te promoten.

Binnen de context van duurzame consumptie en productie spelen de methodes voor de beoordeling van en verslaggeving over de bijdragen van organisaties en hun producten een belangrijke rol. Ook overheidsplanning en andere strategische beslissingen worden steeds vaker bekeken vanuit een perspectief van duurzame ontwikkeling. Duurzaamheidsaspecten kunnen met uiteenlopende instrumenten geëvalueerd worden. Een specifieke dimensie kan opgenomen worden als deel van de duurzaamheidsbeoordeling of kan specifiek behandeld worden. Het pakket beoordelingsinstrumenten bestaat uit een aantal groepen van instrumenten met verschillende doeleinden: analytische instrumenten, procedure- en managementinstrumenten, toezicht- en controle-instrumenten, verslaggevinginstrumenten en communicatie-instrumenten.

Het is belangrijk de samenhang te zien. Binnen het kader van dit voorstel kunnen de volgende punten worden opgelijst voor wat betreft de soorten technieken op het niveau van de organisatie (= het niveau waarop maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt beoordeeld)⁷:

- inzake analytische instrumenten: waardeketenanalyse, voetafdruk, zelfevaluatie-instrumenten, ...
- inzake procedurele en management-instrumenten:
 - 1) Standaarden en Certificaten: SA 8000, AA1000 reeks, sociale en duurzame ontwikkeling labels, Europese kwaliteitsstandaard voor SRI (CSRR-QS2.0), OHSAS 18001 ...
 - 2) Richtlijnen: **ISO 26000**, SIGMA (Sustainability Integrated Guidelines for Management), OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen, BS 8900, ISAE 3000 ...
 - 3) Prestatiemeting: Duurzaamheid Balanced Scorecard, EFQM Framework for Corporate Social Responsibility, Investors in people ...
- inzake controle-instrumenten: (sociale) audits ...
- inzake communicatie-instrumenten:
 - 1) Duurzaamheidsverslagen
 - 2) Labels
 - 3) Indexen
- inzake instrumenten voor verslaggeving: **GRI Richtlijnen** ...

Merk de plaats op van ISO 26000 en GRI. Dit is dus de context waarbinnen het onderzoek zal gebeuren.

3.2. Onderzoeksvragen en het analytisch kader

3.2.1. Onderzoeksvragen

In de oproep wordt de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: “Hoe maakt men de vertaling van ISO 26.000 en GRI richtlijnen naar de Vlaamse context?”

Daarbij wordt gepreciseerd dat het onderzoek volgende resultaten moet halen:

- “een voorstel voor een regiospecifieke annex GRI voor Vlaanderen
- een voorstel voor vertaling van ISO 26.000 voor Vlaamse ondernemingen
- een voorstel van (gecombineerd) gebruik als duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen
- een praktijktoets voor de werkbaarheid van deze vertalingen.”

In het punt 3.3. Onderzoeksplan wordt aangegeven wat het plan van aanpak is. Eerst wordt echter ingegaan op een belangrijk aandachtspunt voor de studeopdracht. Hiermee wordt de link gelegd met het punt 3.1. Context.

3.2.2. Belangrijk aandachtspunt

Uit 3.1. Context blijkt dus duidelijk dat de GRI Richtlijnen én ISO 26000 een andere finaliteit hebben. Toch kan niet worden voorbijgegaan aan de overeenkomsten bijvoorbeeld tussen enerzijds de ‘prestatie-indicatoren’ uit de GRI Richtlijnen en anderzijds de ‘kernthema’s van maatschappelijke verantwoordelijkheid’ in ISO 26000.

Buiten deze gelijkenissen, zijn er ook parallelen te trekken met andere (internationale) instrumenten, methoden of technieken inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen: Global Compact, OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen, ... MVO-Prestatieladder, ... enz.

Organisaties (incl. bedrijven) worden om uiteenlopende redenen gevraagd/gestimuleerd om te participeren in of te rapporteren over de vooruitgang in het kader van een of ander initiatief. Vaak is de

⁷ Een aangepaste en gedeeltelijke overname uit Benoit C. en Mazijn B. (2009).

'format' dat wordt gevraagd verschillend met als gevolg dat de (administratieve) last die op organisaties wordt gelegd niet te verwaarlozen is.

Dit heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat de invalshoek – die telkens beschouwd wordt als door de organisatie positief wordt ingegaan op de gestelde vraag of stimulans – de specifieke benadering is: GRI Richtlijnen, Global Compact, ISO 26000, enz.

De voorstellen die in het kader van deze studieopdracht zullen worden geformuleerd moeten daar rekening mee houden. Dit wil zeggen dat niet alleen zal gewaakt worden over de behoeftevraag vanuit het oogpunt GRI Richtlijnen en ISO 26000, maar evenzeer een effectieve en efficiënt onderdeel van gegevensverzameling zal worden ingebouwd.

In feite kan het vergeleken worden met een aanbeveling aan organisaties (incl. bedrijven) om gegevens te verzamelen in een 'losbladige kaff'⁸ waaruit de nodige informatie kan worden gehaald in functie van de nood om positief te antwoorden op een vraag of te reageren op een stimulans. Het komt er dan op aan om een intelligente manier de format van de 'losbladige kaff' te ontwerpen opdat aan de vraag zou kunnen tegemoet gekomen worden.

Merk trouwens op dat sommige informatie (lees: gegevens) die verzameld worden voor een initiatief 'maatschappelijke verantwoord ondernemen' ook nuttig kan zijn voor andere initiatieven die zich richten op partiële bekommernissen van duurzame ontwikkeling: EMAS of ISO 14001, Europees Ecolabel, ... SA 8000, ... En recent is daar bijvoorbeeld ook de MDG-Scan (MDG: 'Millenium Development Goals') bijgekomen.

3.3. Onderzoeksplan

Het maatschappelijk belang van deze studieopdracht valt niet te onderschatten. Het ligt bijgevolg voor de hand dat een stuurgroep wordt geïnstalleerd voor de begeleiding van deze opdracht. Er wordt voorgesteld de samenstelling te spiegelen aan deze van de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek. De geplande interactie met de stakeholders vertegenwoordigd in de stuurgroep (zie verder) moet toelaten resultaten te bekomen die gedragen worden.

Hierna worden de 4 opeenvolgende fasen van het voorstel tot studieopdracht weergegeven. Het tijdsplan voor elke fase én de momenten van interactie met de stuurgroep is terug te vinden onder 4. Gedetailleerd tijdschema.

3.3.1. Fase 1 – Ontwerp van toepassingen in Vlaanderen (4 maanden)

Hieronder worden twee deelfasen onderscheiden die gelijktijdig worden uitgevoerd. De uitvoerder van Fase 1 is het UNU-CRIS/RCE-SNS; HOWest volgt mee op.

Fase 1a – GRI Richtlijnen en ISO 26000

Het voorwerp van onderzoek van deze fase zijn de GRI Richtlijnen en ISO 26 000. Zoals hoger aangehaald zijn beide instrumenten verschillend in aard en inzake tijdsplan van ontstaan. De GRI Richtlijnen zijn voor het eerst geformuleerd in 1997 en hebben als finaliteit de duurzaamheidsverslaggeving van organisaties (incl. ondernemingen), terwijl de ISO 26 000 uit 2010 een 'Handreiking voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties' wil zijn. De aanpak om de vertaalslag te maken naar een toepassing in Vlaanderen zal bijgevolg verschillend zijn, maar het zoeken naar afstemming blijft nodig.

- ***een voorstel voor een regio-specifieke annex GRI voor Vlaanderen***

Duurzaamheidsverslaggeving geraakt overal ter wereld meer en meer ingeburgerd. Nochtans is duurzaamheid sterk verbonden met het moment, de plaats en de gemeenschap. Het lijkt dan ook voor de hand te liggen dat (GRI) Richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving daarop inspelen en

⁸ Noteer dat 'losbladige kaff' bij wijze van spreken is in dit digitale tijdperk.

rekening houden met de lokale situatie. Om die reden heeft GRI het concept van 'National Annexes' ingevoerd.

Het concept is relatief nieuw en wordt momenteel uitgetest voor Brazilië. Het proces loopt er over een periode van 19 maanden en volgt 5 stappen.⁹

Er kan een parallel worden getrokken met Vlaanderen zij het dat in het kader van het VIONA-onderzoek enkel het proces kan gevolgd worden tot aan het begin van stap 2 (met uitzondering van het publieke karakter), m.a.w. het voorleggen van een ontwerp/voorstel van een regiospecifieke annex voor GRI.

Toch zal blijken uit Fase 2 en Fase 3 (zie hierna) dat er een stap verder wordt gegaan om het ontwerp/voorstel te valideren.

Tijdens dit onderdeel van Fase 1a zullen volgende stappen worden ondernomen:

- studie van de GRI documenten
- ontmoeting in Amsterdam met GRI
- studie van thema's en indicatoren in duurzaamheidsverslaggeving van Vlaamse organisaties
- vergelijking met de GRI Richtlijnen
- opmaak van een voorontwerp van regiospecifieke GRI-annex voor Vlaanderen

Bij aanvang en op het einde van deze fase wordt een interactie voorzien met de stuurgroep. Nadien wordt overgegaan tot het testen in de praktijk: zie Fase 2.

Merk op: gelet op de harmonisatie die GRI betracht met Global Compact moet hieraan voortdurend en zeker tijdens deze fase van het onderzoek aandacht aan worden besteed. Hetzelfde geldt voor de mogelijke stroomlijning met ISO 26000.

- **een voorstel voor vertaling van ISO 26.000 voor Vlaamse ondernemingen**

Er zijn verschillende mogelijke invalshoeken voor de vertaling van ISO 2600 voor Vlaamse ondernemingen. Dit houdt verband met de keuze van de intermediaire en finale doelstellingen, m.a.w. is het de bedoeling om rechtstreeks toe te werken naar de implementatie van ISO 26000 in de organisatie of wordt gekozen om via een opstap(je) ISO 26000 te bereiken?

Enkele voorbeelden.

Een voorbeeld uit Brussel. Toen nog niet zo lang geleden ISO 14001 en EMAS vorm kregen, koos het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ervoor om een 'ecodynamisch' label te introduceren. Zelf formuleert de bevoegde administratie (BIM-IGBE) het als volgt: *"Enerzijds komt het erop neer om de ondernemingen die streven naar EMAS, ISO 14001 of het Europese Ecolabel (voor toeristische accommodatie), makkelijker en goedkoper op weg te helpen: met het Label Ecodynamische onderneming. Anderzijds wil Leefmilieu Brussel ISO 14001- of EMAS-ondernemingen met dit label 'Ecodynamische onderneming' de mogelijkheid bieden om hun imago te verbeteren bij de plaatselijke autoriteiten en overheden."*

Een voorbeeld uit West-Vlaanderen. De Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen (POM West-Vlaanderen) heeft nog niet zo lang geleden hun 'milieucharter' georiënteerd naar een 'Charter Duurzaam Ondernemen'. De POM West-Vlaanderen zegt daar zelf over: *"Het West-Vlaams Charter Duurzaam Ondernemen is een hulpinstrument om het bedrijfsbeleid rond duurzaam ondernemen te structureren en te werken aan continue verbetering van de prestaties op milieu, sociaal en economisch vlak. Een evenwichtig en performant bedrijf besteedt immers op een evenwichtige en geïntegreerde manier aandacht*

⁹ Zie de 'Terms of Reference' van het project op <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/5B7D9C92-D494-49E1-8283-37FE8209BE53/0/NationalAnnexProjectTermsofReference.pdf>.

aan economische, milieu en sociale aspecten.” Aanvullend hebben ze hierbij een MVO Scan voor KMO’s ontwikkeld.

Een voorbeeld uit Nederland: *“De MVO Prestatieladder ... voorziet in de behoefte om vanuit maatschappelijke betrokkenheid duurzame ontwikkeling concreet, objectief en aantoonbaar te kunnen maken. De MVO Prestatieladder, certificatiernorm voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is samengesteld op basis van principes zoals verwoord in de internationale richtlijnen voor sustainability (draft ISO/DIS 26000), stakeholdermanagement (AA1000) en indicatoren en rapportage (GRI). De norm is zodanig ingericht dat deze internationaal toepasbaar is. ISO 26000 is geen managementsysteem standaard, deze is niet bedoeld of geschikt voor certificatie doeleinden. De MVO Prestatieladder, Managementsysteem - Eisen en Certificatiernorm is geschikt voor certificatie.”* Het is de bedoeling hiermee de internationale weg op te gaan.

Een ander voorbeeld uit Nederland. Het NEN, het nationale normalisatie-instituut, zet actief in op de toepassing van ISO 26000 als zodanig. Via ‘Learn2improve your planet’ worden informatie verspreid, praktijkvoorbeelden naar voor gebracht, enz.: zie www.iso26000-info.com.

Er wordt voorgesteld tijdens de eerste weken van het onderzoek de voor- en nadelen van elk van de benaderingen in kaart te brengen. Op dat ogenblik wordt dit voorgelegd aan de stuurgroep ten einde een keuze te maken.

Tijdens dit onderdeel van Fase 1a zullen volgende stappen worden ondernomen:

- studie van de bestaande initiatieven
- ontmoetingen in België en Nederland met de protagonisten van ISO 26000
- na interactie met de stuurgroep, uitwerking van de gekozen piste rekening houdend met de Vlaamse context
- opmaak van een voorontwerp van vertaling van ISO 26.000 voor Vlaamse ondernemingen

Na aanvang en op het einde van deze fase wordt een interactie voorzien met de stuurgroep. Nadien wordt overgegaan tot het testen in de praktijk: zie Fase 2.

Merk op: er dient zeker rekening te worden gehouden met de GRI Richtlijnen (incl. regiospecifieke annex) (én met Global Compact).

Fase 1b – Duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen

Reeds een 20-tal jaar wordt in Vlaanderen rekening gehouden met sets van duurzaamheidscriteria (bijv. het in 1991 ingevoerde ‘ecologiecriterium’ bij steunmaatregelen van economische expansie). Momenteel wordt echter nog niet veralgemeend rekening gehouden met een volledige (maar limitatieve) set van duurzaamheidscriteria, waarin de drie P’s (‘people’, ‘planet’, ‘profit’/‘prosperity’) worden weerspiegeld.

Het komt er dus op neer de bestaande Vlaamse steunmaatregelen in kaart te brengen met vermelding van duurzaamheidscriteria die reeds worden aangewend. Interactie met de dossierbeheerders op de betrokken administraties zal hierbij van cruciaal belang zijn.

Tijdens Fase 1b zullen volgende stappen worden ondernomen:

- studie van de bestaande Vlaamse steunmaatregelen
- interviews met de verantwoordelijke dossierbeheerders
- een voorontwerp van (gecombineerd) gebruik (uit Fase 1a) als duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen

Na aanvang en op het einde van deze fase wordt een interactie voorzien met de stuurgroep. Nadien wordt ook hier overgegaan tot het testen in de praktijk: zie Fase 2.

Merk op: er dient dus zeker rekening te worden gehouden met de ontwikkelingen tijdens het onderzoek in Fase 1a (GRI Richtlijnen) en 1b (ISO 26000). Interactie met de stuurgroep moet duidelijk maken in hoever de afstemming moet gaan.

3.3.2. Fase 2 – Uittesten van het ontwerp van de Vlaamse toepassing (3 maanden)

Hieronder worden twee deelfasen onderscheiden die gelijktijdig worden uitgevoerd. De uitvoerder van Fase 2 is het HOWest; UNU-CRIS/RCE-SNS volgt mee op.

Fase 2a – Testen van het ontwerp van toepassing in Vlaanderen van de GRI Richtlijnen en ISO 26000

De vertaling van de GRI Richtlijnen en de ISO 26000 naar een regiospecifieke, in casu Vlaamse, toepassing moet bruikbaar zijn, in het bijzonder voor de KMO's. Vandaar de praktijktoets om de werkbaarheid van deze vertalingen te testen belangrijk is. Gelet op de visie van de opdrachtnemers zal – in zoverre de deelnemende organisaties akkoord gaan – zoveel mogelijk beide vertalingen getest worden op telkens dezelve organisaties.

De opdrachtnemers engageren zich om de vertalingen te toetsen bij een 10-tal KMO's. Ten einde de toetsing in de praktijk te laten plaatsvinden op een zo groot mogelijke diversiteit van organisaties, worden volgende criteria gehanteerd voor de selectie: aard van de activiteiten, grootte van de organisatie, spreiding in de Vlaamse regio. Daarenboven – gelet op de limieten van deze studieopdracht (tijd en middelen) – worden organisaties gekozen die reeds (enige) stappen gezet hebben in 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'.

De volgende organisaties (incl. bedrijven) hebben zich reeds principieel geengageerd om te participeren in de praktijktoets bij dit voorstel van studieopdracht:

- ETAP Lighting (2390 Malle): zie www.etaplighting.com;
- VRT (1043 Brussel): zie www.vrt.be;
- Electrawinds (8400 Oostende): zie www.electrawinds.be;
- De Duurzame Drukker (2890 Sint-Amands): zie www.deduurzamedrukker.be
- Bekaert (8550 Zwevegem): zie www.bekaert.com;
- Kortrijk Xpo (8500 Kortrijk): zie www.kortrijkxpo.com;
- Hogeschool West-Vlaanderen (8500 Kortrijk): zie www.howest.be.

De selectie van de andere bedrijven zal gebeuren na toewijzing van de studieopdracht en in samenspraak met de stuurgroep.

Tijdens Fase 2a zullen volgende stappen worden ondernomen:

- aanvullende selectie van organisaties voor de praktijktoets
- interactie met de stuurgroep
- vastlegging afspraken met de organisaties
- praktijktoets bij de organisaties
- rapportering van de resultaten

Bij aanvang en op het einde van deze fase wordt een interactie voorzien met de stuurgroep. Nadien wordt overgegaan tot het aanpassen van het ontwerp van Vlaamse toepassing: zie Fase 3.

Fase 2b – Testen van het ontwerp van duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen

Deze praktijktoets zal verschillend zijn van voorgaande. De volgende twee sporen zullen worden gevolgd:

- enerzijds zullen de organisaties die deelnemen aan de praktijktoets ondere Fase 2a mondeling bevraagd worden omtrent hun inschatting

- o anderzijds zullen de organisaties die in de periode 2009-2010 reeds hebben genoten van een van de geselecteerde steunmaatregelen schriftelijk bevraagd worden over hun inschatting op het ontwerp van voorstel.

Tijdens Fase 2b zullen volgende stappen worden ondernomen:

- o aanvullende selectie van organisaties voor mondelinge en schriftelijke bevraging
- o vastlegging afspraken met de organisaties voor mondelingen bevraging
- o opmaken en versturen van de schriftelijke bevraging
- o rapportering van de resultaten

Bij aanvang en op het einde van deze fase wordt een interactie voorzien met de stuurgroep. Nadien wordt overgegaan tot het aanpassen van het ontwerp van Vlaamse toepassing : zie Fase 3.

3.3.3. Fase 3 – Aanpassing van het ontwerp van Vlaamse toepassing (1 maand)

De uitvoerder van Fase 3 is het UNU-CRIS/RCE-SNS; HOWest volgt mee op.

De resultaten van de praktijktoets voor de drie onderdelen (GRI Richtlijnen, ISO 26000 en duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen) én de interactie met de stuurgroep hierover zullen aanleiding geven de voorontwerpen uit Fase 1 aan te passen.

Een finale lezing van het ontwerp door de stuurgroep moet het uiteindelijke voorstel opleveren van:

- o een regiospecifieke annex GRI voor Vlaanderen
- o een vertaling van ISO 26000 voor Vlaamse ondernemingen
- o het (gecombineerd) gebruik van duurzaamheidscriteria bij steunmaatregelen.

Deze voorstellen worden vervolgens gebruikt in Fase 4 voor de valorisatie.

3.3.4. Fase 4 – Valorisatie (2 maanden)

Zie onder 6. Valorisatie en bekendmaking. De uitvoering van Fase 4 gebeurt gezamenlijk door alle onderzoekspartners, hoewel het UNU-CRIS/RCE-SNS daarin het voortouw neemt en de uitgebreide communicatiemiddelen die zij tot haar beschikking heeft, zal inzetten.

4. Gedetailleerd tijdsschema

Het onderzoek loopt over 8 maanden (incl. de valorisatie en bekendmaking). Sommigen fasen overlappen om de goede voorbereiding van en overgang naar de volgende fase te verzekeren.

	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8
Fase 1								
Fase 2								
Fase 3								
Fase 4								
Overleg met de stuurgroep	X			X		X	X	

6. Valorisatie en bekendmaking

Voor de valorisatie worden de volgende initiatieven voorzien:

- de opmaak van een speciale nieuwsbrief van het RCE-SNS in 3 talen (Nederlands, Frans en Engels) én de verspreiding hiervan in de regio van de Zuidelijke Noordzee en het internationale netwerk van 85 RCE's in de wereld;
 - deze verspreiding gebeurt elektronisch in PDF-vorm;
 - een aantal 100-den exemplaren worden gedrukt;
- de organisatie van een studiedag voor alle geïnteresseerden waarop volgende aspecten aan bod komen:
 - de voorstellen uit de studieopdracht
 - getuignissen van participerende bedrijven
 - vooruitblik tijdens een debat met de stakeholders
- het aanbod om duiding te geven bij de resultaten van de studieopdracht in de kantoren van elk van de koepelorganisaties vertegenwoordigd in de stuurgroep;
- voor zover de agenda toelaat bij de organisatie van voorgaande drie initiatieven tijdens de periode van Fase 4, het aanbod om duiding te resultaten van de studieopdracht op elk ander evenement door de opdrachtgever aangegeven.

Vanzelfsprekend staat de website van het UNU-CRIS/RCE-SNS ter beschikking om de resultaten van de studieopdracht, de aankondiging van de initiatieven ter valorisatie en bekendmaking (incl. de hierbij horende documenten), enz. te publiceren voor zover toestemming door de opdrachtgever wordt gegeven.

Naast de Howest-communicatietools die ook worden ingezet voor de bekendmaking, kunnen de onderzoeksresultaten en de verworven kennis ook (gedeeltelijk) ontsloten worden via het Laagdrempelig Expertise en Dienstverleningscentrum Netwerkeconomie, zodat KMO's die aan de slag willen met duurzaam ondernemen, via de LED Netwerkeconomie, op deze manier beroep kunnen doen op de Howest-onderzoeker en LED –verantwoordelijke om tot implementatie over te gaan. Zie www.lednetwerk.be

7. Curricula vitae

Hieronder wordt – zoals gevraagd in de VIONA-oproep - een beknopt curriculum vitae gegeven van de drie onderzoeksverantwoordelijken, met vermelding van de relevante lopende onderzoeksprojecten en telkens de vijf belangrijkste publicaties.

Luk VAN LANGENHOVE

Hij behaalde het diploma Master in de Criminologie én Master in de Klinische psychologie. Later doceerde Luk VAN LANGENHOVE aan zijn Alma Mater, de Vrije Universiteit Brussel, en werd Doctor in de Psychologie.

Sedert 2001 is hij directeur van het Institute on Comparative Regional Integration Studies van de Universiteit van de Verenigde Naties (UNU-CRIS) te Brugge. Ook is hij (sinds juni 2009) vertegenwoordiger van de Rector van deze universiteit op het UNU Office bij de UNESCO in Parijs.

Verder doceert hij als deeltijds professor in het Post-Graduate Programme in International Politics aan de Université Libre de Bruxelles (sedert 2006), aan het Europa College te Brugge (sedert 2003) en de cursus Global Governance and Regionalisation aan de Vrije Universiteit Brussel (sedert 2008).

Verdere informatie

Belangrijkste huidige mandaten

- Member of the Academic Committee of the National Institute for Advanced Study on Social Science (IAS Fudan in Shanghai) (sedert 2008)
- Member of the E.C. High-Level Expert Group on ‘Monitoring European Trends in the Socio-Economic Sciences and Humanities’ (sedert 2008)
- Member of the ‘Comité de Pilotage’ of the UNESCO ‘West-African Institute’ (sedert 2008)
- Vice-President of the International Social Science Council (2006-2010)
- Member of the Executive Committee of the International Social Science Council (sedert 2004)

Lid van volgende redactiecomités

- Member of the Advisory Council of the Journal of Eurasian Economic Integration
- Member of the Advisory Council of the Eurasian Integration Yearbook
- Member of the Editorial (Advisory) Board of Contemporary Issues (new online open-access Journal for Social Sciences & Humanities)

Vroegere loopbaan

- Visiting Professor ‘Science Policy and Forecasting’ at the Faculté Universitaire des Sciences Agronomiques de Gembloux (1999-2001)
- Deputy Secretary-General of the Belgian Federal Ministry of Scientific, Technical and Cultural Affairs (1995-2001)
- Vice-Chief of Cabinet of the Belgian Federal Minister of Science Policy (1992-1995)
- Senior Researcher at the Vrije Universiteit Brussel (1989-1992)
- Part-time Professor at the Vrije Universiteit Brussel (since 1989)
- Researcher and Lecturer at the Vrije Universiteit Brussel (1981-1987)

Lopende en recent afgesloten onderzoeksprojecten

Global re-ordering: Evolution through European Networks (GREEN). Periode: 01/03/2011-28/02/2015. Opdrachtgever: EC (DG Research).

Grant to support the Jean-Monnet Programme - Key Activity 1 within the Lifelong Learning Programme: Comparing the EU with other Regional Organizations. Periode: 01/09/2009-31/10/2010. Opdrachtgever: EC.

Human Mobility within Regional Integration Processes throughout the World. Periode: 2/03/2009-31/12/2009. Opdrachtgever: UNESCO.

Network of Regional Integration Studies. Periode: 22/12/2008-21/12/2011. Opdrachtgever: EC.

SSH-FUTURES: Social Sciences and Humanities for Europe. Periode: 01/05/2006-31/10/2009. Opdrachtgever: EC.

Vlaamse positie ten aanzien van de BENELUX naar aanleiding van de vernieuwing van het BENELUX-
verdrag van 26/11/2004. Periode: 01/01/2005-01/07/2006. Opdrachtgever: Vlaamse Gemeenschap.

Belangrijkste recente publicaties

Van Langenhove L., (2011), Building Regions. The Regionalization of the World Order, Ashgate, forthcoming.

De Lombaerde P., Soderbaum F., Van Langenhove L. and Baert F., (2010). The problem of Comparison in Comparative Regionalism, Review of International Studies, 36, 731-753.

Warleigh-Lack A. and Van Langenhove L., (2010), Rethinking EU Studies: The Contribution of Comparative Regionalism. Journal of European Integration, 32(6): 451-562.

Deacon B., Macovei M.C., Van Langenhove L., and Yeates N. (Eds.), 2010, *World-Regional Social Policy and Global Governance*. London: Routledge, pp. 260.

Van Langenhove L., (2010), *The Transformation of Multilateralism Mode 1.0 to Mode 2.0*. *Global Policy*, 1(3): 263-270.

Söderbaum F. and Van Langenhove L., (Eds.), (2006), *The EU as a Global Player. The Politics of Interregionalism*. Routledge, 256 pp.

Bernard MAZIEN

Hij is van opleiding Landbouwkundig Ingenieur (specialisatie Hydrobiologie) en behaalde aansluitend het diploma van Ingenieur in de Milieusanering. Enkele jaren later werd de Gevorderde Aanvullende Specialisatie 'Ontwikkelingssamenwerking' (specialisatie Economie) met succes voleindigd. Allen behaald aan zijn Alma Mater, de Universiteit Gent.

De loopbaan van Bernard MAZIEN heeft zich ontwikkeld langs twee lijnen. De voorbije 20 jaar was hij enerzijds werkzaam in de academische wereld (onderzoek, onderwijs, maatschappelijke dienstverlening) en anderzijds was hij betrokken bij beleidsvoorbereiding en –evaluatie op verschillende niveaus (van het lokale tot het internationale). Duurzame ontwikkeling was het werkveld, soms met een focus op de leefmilieu-dimensie.

Momenteel werk hij als een deskundige en adviseur 'duurzame ontwikkeling' met opdrachten van internationale organisaties, overheden, niet-gouvernementele organisaties en ondernemingen met de volgende relevante focus op:

- beleidsvoorbereiding: het voorbereiden van beleidsplannen, -nota's, -instrumenten, enz. en het af te toetsen met stakeholders;
- begeleiding van participatieve processen: naast het interactief modereren van workshops en seminars, werden ook langdurige processen begeleid waar participatie van stakeholders centraal stond;
- monitoring en evaluatie: het toepassen van bestaande én het ontwikkelen van nieuwe methoden, technieken en instrumenten met het oog op monitoring en evaluatie behoren momenteel tot zijn voornaamste opdrachten;
- analyse en evaluatie van levenscyclus van producten: hij is pionier geweest bij het ontwikkelen en toepassen van de methodologie van de milieugerichte 'levenscyclusanalyse' (eind jaren '80, begin jaren '90) én de uitbreiding ervan naar duurzame ontwikkeling (tweede helft jaren '90 tot op vandaag); dit resulteerde telkens in een sleutelpublicatie, gebaseerd op methodologisch onderzoek en geïllustreerd aan de hand van verschillende gevallenstudies,
- strategisch advies: via o.a. de aansturing van (publieke) investeringsfondsen is hij de laatste jaren meer en meer betrokken bij het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Verder geeft hij als gastprofessor o.a. reeds meer dan 10 jaar de cursus 'duurzame ontwikkeling' aan de Universiteit Gent, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Vakgroep Studie van de Derde Wereld: zie 'Educatie voor Duurzame Ontwikkeling' voor meer informatie. Voorheen doceerde hij cursus 'Ecologie (incl. duurzaam bouwen en wonen)' aan het Departement Architectuur (Instituut Hery Van De Velde) van de Artesis Hogeschool Antwerpen (1994 tot september 2003).

In het kader van deze mogelijke studieopdracht kan hij in het bijzonder wijzen op volgende expertise:

- kennis van GRI en ISO 26000:
 - in een aantal projecten uitgevoerd de laatste jaren (zie onder 'Lopende en recent afgesloten onderzoeksprojecten' en 'Belangrijkste publicaties') is in detail ingegaan op deze instrumenten en in het bijzonder op hun criteria;
 - van 2004 tot 2007 is – als hoofd van de beleidscel op het Staatssecretariaat voor Duurzame Ontwikkeling en Sociale Economie – sturing gegeven aan de opmaak van

het Referentiekader en Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en de eerste stappen van uitvoering;

- ontwikkeling van instrumenten (belangrijk voor de vertaalslag naar Vlaanderen):
 - 'Screening tool for environmental effects' en 'Guidelines for social life cycle assessment of products' zijn gelijkaardige instrumenten (weliswaar met een andere focus: projecten en producten) die ontwikkeld werden;
 - vroeger reeds (zie rapport uit 2004) werd het duurzaamheidslabel ontwikkeld;
- kennis van beleid, in het bijzonder steunmaatregelen:
 - verschillende functies verbonden aan beleidsvoorbereiding bij overheden (administratie, kabinet);
 - de opmaak van het eerste Provinciaal Milieubeleidsplan West-Vlaanderen en de medewerking aan de opmaak van de opeenvolgende Federale Plannen Duurzame Ontwikkeling;
 - het ontwerp van (1991-1992) én de evaluatie van de doelmatigheid van (2000-2001) het ecologiecriterium in het kader economische expansiesteun.

Lopende en recent afgesloten onderzoeksprojecten

Mazijn B. and Zhou P., Developing and testing a set of performance indicators to monitor and to evaluate the effectiveness of the implementation of the technology transfer framework of the UNFCCC. UNFCCC, Bonn, Zomer 2008 - Herfst 2009.

Ugaya, C.M., and Mazijn B., Technology Transfer for reducing the carbon footprint. The example of cleaner technologies for food processing. UNEP-DTIE, Paris, Zomer 2008 – Lente 2009.

Mazijn B., Screening tool for environmental effects in the VECO South programme – Matrix and Manual. VECO – Vredeseilanden, Leuven, Lente-Herfst 2009.

Mazijn B., Terminal Evaluation: International Panel for Sustainable Resource Management: Addressing the global dimension of EU's Thematic Strategy on the Sustainable Use of Natural Resources. UNEP Project CP/4020-06-06 (3985). UNEP Evaluation and Oversight Unit, Nairobi, Kenya. Zomer-Herfst 2010.

Mazijn B., Studie 'Bevorderen van duurzaam en transparant ondernemen in Vlaanderen'. Vlaamse Overheid – Departement Werk en Sociale Economie, Brussel, Zomer – Herfst 2010.

Demeulenare B. en Mazijn B., 'Onderzoek naar de mogelijkheden en hindernissen voor de toepassing van de Levenscycluskost (Life Cycle Cost Analysis – LCC) in overheidsopdrachten, in het bijzonder duurzame overheidsopdrachten'. POD Duurzame Ontwikkeling, Brussel, Winter 2010 – Herfst 2011.

Belangrijkste relevante publicaties

Mazijn B., Studie 'Bevorderen van duurzaam en transparant ondernemen in Vlaanderen'. Vlaamse Overheid – Departement Werk en Sociale Economie, Brussel, 37 pp., september 2010.

Mazijn B., Screening tool for environmental effects in the VECO South programme – Matrix and Manual. VECO – Vredeseilanden, Leuven, november 2009.

Benoit C. and Mazijn B. (Eds.), Guidelines for social life cycle assessment of products - A social and socio-economic LCA code of practice complementing environmental LCA and Life Cycle Costing, contributing to the full assessment of goods and services within the context of sustainable development. ISBN: 978-92-807-3021-0, UNEP-DTIE, Paris, 2009, 104 pp.

Mazijn B., Doom R., Peeters H., Spillemaeckers S., Vanhoutte G., Taverniers L., Lavrysen L., Van Braeckel D., Duque Rivera J. (2004), Ecological, social and economical aspects of integrated product policy – Integrated Product Assessment and the development of the label 'sustainable development'. Final Report, UGhent-CDO/Ethibel, Belgian Science Policy, Project CP/20, 124 pp. plus annexes.

Craenen J. & Mazijn B., Milieuzorgsystemen vs. kwaliteits-zorgsystemen : tegenstelling of aanvulling ? VITO, ENE.RA9215, september 1992.

Nico STORME

Is van opleiding Handelsingenieur en werkte een aantal jaren in het bedrijfsleven voor zowel multinationals (Kodak, Henkel , ...) als KMO's in binnen- en buitenland en als zelfstandig management consultant. Sinds 2008 verbonden aan de Hogeschool West-Vlaanderen, departement Netwerkeconomie, als lector (o.a. MVO) en onderzoeksmedewerker en sinds 2009 ook als projectleider vooral in samenwerkingsprojecten met het bedrijfsleven.

Onderzoeksmedewerker InSuMa (Project Wetenschappelijk Onderzoek Howest)

Het project *InSuMa* ("Integraal en geïntegreerd sustainability management") speelt in op een concrete vraag van micro-ondernemingen naar ondersteuning in hun verantwoord ondernemerschap. Bovendien wil het project ook een proeve van antwoord bieden op de driedelige centrale onderzoeksvraag:

- Welke drempels ondervinden micro-ondernemingen wanneer ze (aspecten van) MVO implementeren in hun bedrijf?
- Hoe doen ze dan toch aan MVO?
- Welke meerwaarde creëert die aanpak voor de algemene bedrijfseconomische, ecologische en sociale context van de micro-onderneming?

Het InSuMa-project kent de volgende fases:

1. *InSuMa* wil een overzicht bieden van de Nederlandstalige MVO-tools en –scans die momenteel voorhanden zijn; tegelijk wil het project criteria vastleggen waaraan tools en scans minimaal moeten beantwoorden om bruikbaar te zijn voor micro-ondernemingen. Bovendien moeten de scans de *triple bottom line* van MVO in kaart brengen, dus de MVO-inspanningen van de micro-onderneming, evenredig verdeeld over de drie deelaspecten van MVO: *people, planet* en *profit*.
2. Via toetsing van de scans aan die criteria zal een top 10 opgesteld worden. Die 10 scans zullen dan bij 10 concrete micro-ondernemingen (1 geselecteerde scan per onderneming) getest worden op hun deugdelijkheid.
3. Via de output van deze *case studies* zal die scan gekozen worden die het best geschikt is voor "de" micro-onderneming. Uit de eerste output zal dan ook blijken of en in welke mate de "beste" scan toch nog moet aangepast worden aan de criteria uit de eerste fase.

Verder is hij actief lid van het lerend netwerk MVO in het hoger onderwijs (LNE-Ecocampus), het C2CNetwork (InterregIVC-OVAM), het lerend netwerk "Innovatiemanagement" (VOKA) en volgde een European masterclass Cradle to Cradle aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds februari 2011 is Nico Storme ook verantwoordelijk voor de LED Netwerkeconomie. Dit Laagdrempelig Expertise en Dienstverleningscentrum ontsluit kennis van hogescholen voor KMO's op een laagdrempelige manier. Zie www.lednetwerk.be